

PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM
Eesti maaelu arengukava 2007-2013 seirekomisjoni
V istung

KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

6. veebruar 2008.a nr 5

Algus kell 10.30, lõpp kell 15.00

Osalesid: Toomas Kevvai, Henno Nurmsalu, Ene Maadvere, Hanna Kreen, Epp Remmelg, Eedi Sepp, Merit Mikk, Ermo Kruuse, Agu Laius, Merit Mikk, Kaja Keskküla, Viktor Sartakov, Roomet Sõrmus, Kaul Nurm, Kaja Peterson, Valdur Miller, Ege Ello, Mari Lahtmets, Ants Varblane, Merle Adams.

Puudusid: Mai Talvik, Enn Sökk (asendas Ene Maadvere), Aret Vooremäe (asendas Hanna Kreen), Kalev Kreegipuu (asendas Viktor Sartakov), Marina Kaas, Margus Timmo, Avo Mölder (asendas Roomet Sõrmus), Andrus Pirso, Kalle Reiter (asendas Valdur Miller), Ivar Sikk (asendas Mari Lahtmets), Vahur Vingisaar, Rando Värnik, Sirje Vinni (Merle Adams asendas), Sirje Potisepp.

Kutsutud: Jüri Rute, Søren Kissmeyer-Nielsen, Bella Štenov, Vivia Aunapuu, Elar Neito, Riin Saluveer, Marko Gorban, Taavi Kand, Katre Kets, Margus Palu, Katrin Rannik, Malle Klaassen, Andres Toomet, Ülle Puusta, Eike Lepmets.

Juhatas: Toomas Kevvai

Protokollis: Sille Rähn

Päevakord:

1. Sissejuhatus: Toomas Kevvai
2. Ettekanne – Tagasiside LEADER (meede 4) ettepanekutele: Vivia Aunapuu
3. Ettekanne meede 1.5 Metsandussaadustele lisandväärtuse andmine: Elar Neito
4. Lõunapaus
5. Ettekanne meede 2.3.2. Mahepõllumajandusliku tootmise toetus: Eike Lepmets.
6. Muud küsimused:
  - MAK 2007 – 2013 tootjarühmade loomine: Ülle Puusta
  - MAK 2007-2013 seirekomisjoni istungid: Riin Saluveer

1. Sissejuhatus ja päevakorra tutvustus

Sissejuhatus tegevi ning päevakava tutvustas Toomas Kevvai.

Käesolev seirekomisjoni istung on esimene ametlik MAK 2007-2013 seirekomisjon.

Oleme enne MAK heakskiitmist Komisjoni poolt kohtunud mitmeid kordi ja palju teemasid läbi arutanud, aga ametlikud seirekomisjonid saavad toimuda peale MAK heakskiitmist.

Lisaks päevakavas nimetatud teemadele on kavas anda ka ülevaade rahastamise võimalustest MTÜ ja SA puhul, ning seda teeb Maaelu Edendamise Sihtasutuse esindaja Andres Toomet.

Muude küsimuste all:

- räägime üle seirekomisjoni seni tehtud otsused ning vormistame need heakskiidetud otsusteks;
- räägime MAKi võimalikust täiendamisest ning tutvustame uue meetmega seonduvat ideed.

Ettepanekuid päevakorra kohta ei olnud.

Euroopa Komisjoni DG AGRI (põllumajanduse ja maaelu peadirektoraat) esindajad Søren Kissmeyer-Nielsen ja Jüri Rute osalevad vaatlejatena.

Istungil toimub lindistamine protokolliga jaoks.

2. Tagasiside LEADER (meede 4) ettepanekutele

Ettekande tegi Vivia Aunapuu.

Ülevaade saabunud ettepanekutest, mis laekusid meile peale eelmist (28.11.2007) seirekomisjoni. Vahepeal on toimunud kaks kohtumist tegevusgruppidega (22. ja 23. jaanuaril). Osadele küsimustele oleme vastanud nendel kohtumistel.

Arutelu:

E.Kruuse: kas stipendiumid on abikõlblikud?

V.Aunapuu: jah.

M.Adams: küsimus tegevusgrupi ja PRIA vahel taotluse aktsepteerimise kohta. Peame õigeks, et tegevusgrupp taotlusvoorus hindab sama projekti sama taotlust mis läheb PRIAle. Meie ettepanek on, et tegevusgrupp ise esitab taotluse PRIAle. Ka taotleja võib jätta taotluse esitamata mingil põhjusel, siis on see miinusmärk tegevusgrupile.

Mul on küsimusi eelnõu kohta, ja ettepanek, et põhikirjas ei peaks olema hindamiskomisjoni töökord, vaid see võiks olla strateegias kirjas, kuidas töögrupp toimub, millistel alustel.

T.Kevvai: võtame ettepanekud teadmiseks, töö läheb määrusega edasi. Põhikirjas võib öelda, et üldkoosolek kinnitab töökorra.

V.Aunapuu: taotluse peab esitama taotleja, ainult erandkorras on see lubatud volikirja alusel.

T.Kevvai: tegevusgrupp viseerib alati taotluse, mis on kinnituseks, et tegevusgrupp on selle heaks kiitnud.

M.Adams: tegevusgrupp peab sellisel juhul korduvalt taotluse läbi vaatama. See on topelt töö, esimene kord siis kui hindamiskomisjon seda tööd teeb, ning paneb paika paremusjärjestuse ja teine kord kui taotlus esitatakse PRIAle.

V.Aunapuu: see on tegevusgrupi enda otsustada. Tegevusgrupi ülesanne on hinnata kas projekt on strateegiaga kooskõlas või mitte.

M.Adams: tegevusgrupp peab hindama terviktaotlust, muidu ei tule projekti jätkusuutlikkus välja. Me soovime, et projektid oleksid elujõulised. Ning et arvestatakse Leader põhimõtteid.

V.Aunapuu: abikõlblikkuse kontroll jääb PRIAle, seda ei saa teha tegevusgrupp.

T.Kevvai: on ettepanek minna edasi, kuna see ei kuulu otseselt seirekomisjoni pädevusse, vaid läheb määruse detailsesse arutellusse.

A.Laius: millest tuleb soov, et toetust saaksid ka seltsingud – kas see on kooskõlas võlaõigusseadusega? Võib tekkida hulgaliselt probleeme. Kas peab olema nii suur vabadus võimaldatud, seltsingute mõistet kasutatakse suhteliselt vabana.

V.Aunapuu: Määruses on seltsingutel piirangud, seltsingud ei tohi teha investeringuid ja üle 156 466 krooniseid projekte, seltsinguleping peab olema sõlmitud kirjalikult ning vähemalt viieks aastaks. Seltsingud on taotlejatena lubatud, kuna see oli tegevusgruppide enda soov. Teiseks, MAK II telje meetmete juures on taotlejatena ka seltsingud lubatud.

M.Adams: kas tegevusgrupil endal on õigus piirata taotlejaid, sh määrata mida ja, millal saab taotleda ka seltsingute osas?

V.Aunapuu: Jah, on küll.

K.Kesküla: kas juhatuse liikmed ei saa osaleda projektide teostamisel? Osalemine hinnapakumisel?

V.Aunapuu: see ei tähenda seda, oleme määrust muutnud selles küsimuses.

T.Kevvai: kindlasti ei saa Leader tegevusgrupi otsuseprotsessis isik teha otsust enda majandustegevuse kohta. Analoogselt meetmele 3.2, kus maakonna komisjonis pidi liige ennast taandama hindamisest kui ta oli projektiga seotud. See on üldine lähenemine.

Töötame edasi Leader – määruse eelnõuga. Tegemist on väga komplitseeritud eelnõuga.

K. Nurm: kas oleks võimalik saata seirekomisjoni liikmetele eelnõu viimane versioon?

T.Kevvai: põhimõtteliselt on küll võimalik. Kindlasti on tegemist tööversiooniga ning lisame ka vastava märke.

M.Adams: milline on määruse ajakava ja kas on selles osas muutusi, millal jõuab määrus e-õigusesse ja millal saab ta kinnitatud?

V.Aunapuu: ajakava on planeeritud selliselt, et taotluste vastuvõtt saaks toimuda juulis.

T.Kevvai: detaile tuleb aina juurde, töötame eelnõuga edasi. Plaanis on seminarid tegevusgruppidele kus määrust tutvustatakse. Leader strateegia ja MAK strateegia, meetmete sobivus jt olulised teemat. Eesmärk on teiega paralleelselt koostööd teha, mitte ruttu määrusele alla kirjutada.

Otsustati: Informatsioon võeti teadmiseks.

3. Laen mittetulundusühingutele ja sihtasutusele- Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) - Tutvustuse tegi Andres Toomet

Arutelu:

J.Rute: täpsustus laenuintress 4,5 % - kuidas see on arvestatud võrreldes turutingimustega.

A.Toomet. meie min % aluseks Eesti Panga refinantseerimise määr ja sellele on liidetud 0,5. Seda muudetakse 2 korda aastas, siis vastavalt sellele muutuvad ka meie intressid. Rõhutan, et see on minimaalne intress

M.Adams: laenu saamiseks ei pea olema taotlejal projekti rahastamise otsus?

A.Toomet: meil peab olema laenu väljastamiseks veendumus, et taotleja suudab tagasi maksta. See on kõige parem kinnitus. See laenukoode ei ole seotud selle otsusega.

M.Adams: tegevusgrupi laenu puhul ei pea olema käendajat?

A.Toomet: see võimalus on olemas, kuid see on meie nõukogu ainupädevuses see otsuse tegemine. Igat laenu taotlejat vaadatakse personaalselt.

A.Laius: mis mahub mõiste alla, et tegevus peab olema seotud maaelu arendamise alla.

A.Toomet: see ei ole meil täpselt määratletud, on defineeritud maapiirkonna mõiste, mis tähendab, et välja on jäetud 5 suuremat linna (Tallinn, Tartu, Kohtla-Järve(v.a 2 linnaosa, mis käivad maapiirkonna alla), Pärnu, Narva), kui tegevus asub maapiirkonnas, siis on see kvalifitseerub. See on MESi nõukogu küsimus.

E.Kruuse: tagatis – missugused kriteeriumid, tingimused on?

A.Toomet: võime tagada kuni 75 % võetavast laenust, Nii kauaks kui laen võetakse. Tagatis on tasuline, intressid algavad 2% tagastatavast summast.

E. Kruuse: praegu pangad annavad laenu, kui on PRIA kinnituskiri.

A.Toomet : kinnituskiri iseenesest ei ole tagatis.

T.Kevvai: kontaktandmed on olemas, täiendavaid küsimusi on võimalik esitada otse MES-le.

Otsustati: informatsioon on teadmiseks võetud.

4. Meede 1.5 Metsandussaadustele lisandväärtuse andmine

Ettekande tegi Elar Neito

Meedet on eelnevalt tutvustatud, tegemist meetme 1.5 ühe alameetmega.

T.Kevvai: tuletades meelde eelmise seirekomisjoni diskussiooni, tuleb vaadata meetet 1.5.2 koosmõjus meetmetega 1.5.1, 1.5.3. ja ka 3.1.

Arutelu:

K. Peterson: Keskkonnaühenduste Koda on seisukohal, et praegu selle meetme nimetus ja sisu ei ole omavahel kooskõlas. Mõte on investeringute toetus metsade majandamiseks.

T.Kevvai: selle ettepaneku peab tegema kui me hakkame muutna Komisjoni rakendusmäärust (EK), sest see nimi on sealt võetud.

J.Rute: Meetme 1.5 nimi on "Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine". Järelkult meetme nimi sisaldab mõlemat nimetust, määruse osas võime diskuteerida.

T.Kevvai : ettepanek oleks metsandussaadustele lisandväärtuse andmise asemel midagi muud kasutada?

K.Peterson: sisu peaks olema ikkagi investeringutoetuse andmine.

E.Neito: pikem nimetus on metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine.

T.Kevvai: arvestame antud märkusega ning kaalume määruse pealkirja muutmist.

K.Nurm: sisu ja pealkiri ei lähe kokku. Mis on lisandväärtus? Tava arusaam, et kui meil on puit kuivatatud, siis hakkame andma lisandväärtust. Peaks midagi kohendama, et ei tekiks lisandväärtuse arusaamise osas kahepidist arusaamist.

J.Rute: EK roll on tõlgendada võimalikult ühtemoodi erinevate liikmesriikide jaoks olemasolevaid määrusi. Metsakombainide ostmise juures peab arvestama, et kui toetus moodustab alla 10% soetamishinnast, siis on kahtlane kas sellisel juhul on EL toetus otstarbekas. EL toetus peab moodustama mingi arvestava osa investeringust.

T.Kevvai: kaalume seda, saame aru, et antud punkt võiks kõikide investeringutoetuste juures olla, kuid see punkt on rohkem soovituslik.

K.Nurm: harvesteride juures oli maksimum määr 500 000 krooni, aga nüüd on lisandunud sinna 500 000 krooni aastas? Kas ma saan iga aasta siis 500 000.- toetust küsida? Kuidas seda tõlgendada?

E.Neito: ühe investeringuobjekti kohta saab ainult ühe korra toetust taotleda.

T.Kevvai: sellist võimalust ei ole, et taotletakse ühele objektile mitmekordset rahastamist.

A.Varblane: miks me peame raietehnikat vajalikuks? Sellepärast, et hooldusraie käigus tekib palju puitu. Ja see mõte, et investeringut jagada, ega see väga vale ei olegi, kuna järgmistel aastatel on võimalik osta põhimasinale mõni seade juurde näiteks haarats vms.

Kui iga aasta saab toetust küsida erinevatele seadmetele, siis on võimalik, et toetuse tsükli lõpuks on taotlejal täisväärtuslik tehnika olemas, mis võimaldab puidule maksimaalset lisandväärtust anda. Praegune versioon on hea ja sobiv.

Otsustati: kiideti heaks meetme 1.5 valikukriteeriumid.

5. Meede 2.3.2. – Mahepõllumajandusliku tootmise toetus

Ettekande tegi Eike Lepmets.

Eelnõu on ettevalmistamisel, kavas on eraldi arutelud sotsiaalpartneritega lähiajal.

Arutelu:

K.Peterson: määruses kehtestatakse nõue, et 15% külvipinnast peab olema külvatud sertifitseeritud seemnega. Maheseaduse kohaselt peavad mahetootjad kasutama maheseemet. Hetkel on TTI andmetel mahedalt saada vaid tomatiseeme - kuidas tagatakse edaspidi maheseemne piisav olemasolu? Teine küsimus - taotlejate jooksutamise. Määruse kohaselt peab taotleja kaardile rida andmeid kandma, kuid riigiametitel (Riiklik Looduskaitsekeskus, Muinsuskaitseamet, keskkonnateenistused) on vastav info olemas. Miks ei võiks ametkonnad omavahel koostööd teha ja andmeid ise kaardile kanda? Miks peab taotleja selle info kokku otsima? Kolmas küsimus puudutab toetuse määra, esimene kriteerium - 0,3 ühikut maheloomi varasema 0,1 asemel. Miks on vaja seda määra suurendada?

E.Lepmets: kui ei ole võimalik saada maheseemet, siis võib külvata ka sertifitseeritud tavaseemnega. Põhiprobleem on meie hinnangul praegu selles, et puudub nõudlus maheseemne järele, seetõttu on seda ka vähe. See on ka meie nõude üks eesmärk - suurendada sertifitseeritud seemne kasutamist, et seemnetootjatel oleks mõtet kasvatada maheseemet.

T.Kevvai: maheseemne kasutamine on maheseadusest tulenev nõue. Ma loodan, et mahe- ja keskkonnaorganisatsioonid teevad teavitustööd selles osas, et maheseemet hakatakse kasvatama ja kasutama. Ja TTI, kes annab loa maheseemne puudumisel tavaseemne kasutamiseks, võiks otsuse tegemisel olla karmim, näiteks võiks enne otsuse tegemist vaadata, kuivõrd on maheseemet lähiriikides saada.

E.Lepmets: maheseemet käsitleva nõude rakendamise ajaks on pandud 2009.

K.Nurm: meil on olemas riiklik mahetootmise arengukava, millised on seal meetmed, et kogu mahe sordiaretus saaks jalad alla. Nõudlus peaks olema tagatud pakkumisega.

T.Kevvai: pigem oli praegu küsimus nõudluse puudumises.

M.Mikk: maheseemnekasvatust Eestis puudub, osta on võimalik ainult ühe kultuuri (tomati) erinevate sortide seemet. Mahepõllumajanduse arengukavasse on sisse kirjutatud, et maheseemnekasvatust on vaja toetada. Lähiriikidest seemne sissetoomise asemel peaks selle kasvatust pigem Eestis toetama, kehtestades mahetootuses seemnekasvatust näiteks eraldi toetusmäära. Lätis toetatakse maheseemnekasvatust.

Sertifitseeritud seemnega peab igal aastast külvipinnast külvama 15%. Millele see 15 % arvutus põhineb? Kas on mõttekas seda igal aastal nõuda? Meie tootjate seas on see nõue küll palju küsimärke tekitanud.

E.Lepmets: selle toetuse eesmärk on suurendada sertifitseeritud seemne kasutamise osakaalu. Ka tavatootjate hulgas oleks seda vaja oluliselt suurendada, mistõttu on sama nõue sisse kirjutatud ka keskkonnasõbraliku majandamise toetusesse (KSM). Teistes riikides kasutatakse sert. seemet oluliselt enam kui meil.

M.Mikk: praegune mahetoetus on paljude nõuete rägastik. Peamiseks nõudeks peaks olema, et tootja täidab maheseadusest tulenevaid nõudeid. Kas on vaja kehtestada täiendavaid nõudeid? Antud meetme puhul on neid liialt palju. Kas täpselt sama sert.seemne kasutamise % on kehtestatud ka KSMi juures?

E.Lepmets: keskkonnasõbraliku majandamise puhul on erand teraviljadel % (nõue 10%), nõue on kehtestatud MAKis, hetkel ei ole võimalik muuta.

J.Rute: kuid MAKis ei ole kirjas, et 15% nõutakse igal aastal.

M.Mikk: selle sama KSMi erandi peaks kehtestama ka mahetoetuse juures.

T.Kevvai: peame nõude üle vaatama, kehtestades selle näiteks kohustuseperioodi keskmisena.

M.Mikk: seda ei saa kehtestada iga-aastase nõudena. Näiteks, kas külvikorra keskmisena.

T.Kevvai: saame kaaluda seda küsimust, kuidas see nõue sätestada, kuna nõue peab olema ka kontrollitav. Kas 15% peaks olema KSMiga võrreldes sama, seda teemat peaks diskuteerima mahearengukava aruteludel. Hetkel tundub, et tootjate argument, et nõue peaks olema sama kui KSMis, tuleneb pigem õiglustundest mitte sisulisest põhjendusest. Kui me tahame, et mahetootmisel oleksid korralikud saagid ja et toodetega jõutakse ka turule, peaks hakkama sert. seemet kasutama. Sert. seemne % kaudu tekitame me sisuliselt maheseemnele turgu.

K.Nurm: võib olla ministeerium kutsub erinevad osapooled kokku, seemnearetajad - tootjad ja tarbijad. Jagatakse kohustused ja riik toetab.

T.Kevvai: saan edastada selle ettepaneku erinevatele osapooltele.

M.Mikk: mahepõllumajanduse nõuandev komisjon ei ole koos käinud 1,5 aastat.

Selle teemaga tegeletakse...

T.Kevvai. Miks siis ei kasvatata maheseemet?

M.Mikk: selleks peavad olema sobivad tingimused ja teadmised. Esimesed kõõgiviljaseemne kasvatajad on olemas, seega esimesed arengud on toimunud. Seemnepõldude sertifitseerimise nõuded on väga ranged, see on saanud takistuseks paljudele tootjatele.

T.Kevvai: kaartidele märkimine oli järgmine küsimus....

E.Lepmets: ....kinnismälestised kui minsuskaitse all olevad objektid on kantud Maa-Ameti kaardikihile, väärtuslikud maastikelemendid, mis pole kaitse all, ei ole kantud kaartidele. Tahame, et taotleja teeks seda, kannaks oma maadel asuvad väärtused kaardile. Taotleja peab teadma, kus asuvad tema maal väärtuslikud maastikelemendid.

0.3 loomühiku nõue - .. me ei saa võtta mahepõllumajandust kui ekstensiivse põllumajanduse viisi, ka mahepõllumajandust saab intensiivistada.

T.Kevvai: loomühikute piirmäärade hakati tootjate poolt ära kasutama. Selleks, et saada mahepõllumajandustoetust, soetati kohati vaid min. arv loomi. 0,3 loomkoormusega puhul maksame iga looma kohta 3 ha rohumaa kohta toetust. Praegust rohumaa toetusmäärade arvustades maksame seega iga looma kohta toetust ca 5000 krooni. 0,3 lü ei ole toetuse saamise piir. Kui loomi on vähem, näiteks 0,2 lü/ha, saadakse rohumaa kohta, mille kohta peetakse nõuetele vastaval arvul loomi, proportsionaalselt vähem toetust.

J.Rute: komisjonipoolne soovitus tehti, et loomkoormus võiks alata 0,5 lü, kuid Eesti suutis selgitada, et meil on vaja 0,3.

K.Peterson: kui nõue muutub 0,1-0,3le, kui suur osa mahepõldudest on väheviljakatel aladel? Kui suure % me kaotame?

T.Kevvai: tegelikult kasutatakse siiski kogu maad ju mahepõllumajanduse seaduse kohaselt. Tihti oli ka suhteliselt viljakatel aladel väga vähe (põhjendamatult vähe) loomi.

E.Lepmets: sellekohast põhjalikku analüüsi ei ole tehtud.

T.Kevvai: võime järgmiseks seirekomisjoniks hinnata olukorda, kui paljudel mahetootjatel on alla 0,3 loomühiku. Et kui palju on meil neid, kes saaksid toetust senisega võrreldes vähem.

K.Nurm: 0,3 teemat oleme palju arutanud, olen üllatunud, et MAK on sisse kirjutatud 0,3. Me taotlesime 0,2, eelkõige Läänemaal ja saartel ja tõestasime uuringutele tuginedes ära, et neil väheviljakatel aladel ei saa 0,3 nõuda. Ja minu arvates ka leppisime kokku, et kui läheme suurendamise teed, siis läheme sellele järk-järgult, andes üleminekuperioodi. Praegu tuleb taotlejatel üleöö karja suurendada 3 korda.

T. Kevvai: keegi ei pea hakkama kohe karja suurendama. Küsimus on adekvaatses toetuse määras, mis on proportsionaalne peetavate loomadega.

K.Nurm: Rohumaade toodang ei pea olema ainult loom, toodanguks võib olla ka mahehein.

E.Lepmets: rohumaade kaudu maksame me kinni maheseadusest tulenevad tavatootmisega võrreldes täiendavad maheloomade pidamise nõuded, kuna looma kohta ei saa toetust maksta. Mahetoetust ei maksta rohumaade hooldamise eest.

M.Lahtmets: tulevad juurde 2007-2013, kuidas läheb edasi suhtlemine, käitumine, kontrollimine nende taotlejatega, kellel on kohustused?

T.Kevvai: kohustused on 5-aastased, kui see lõppeb, võib taotleja võtta uue kohustuse. Nendel taotlejatel, kes on võtnud eelmisel perioodil kohustuse, on seetõttu antud loomade osas sisuliselt üleminekuajag.

S.Kissmeyer-Nielsen: komisjon on seisukohal et 0,3 loomühikute nõue on üsna madal, Läti ja Ahvenamaa MAKides on ekstensiivse karjatamise puhul nõutud 0,4 lü/ha.

M.Mikk: see viide käib karjatamiskoormuse kohta. Minimaalne karjatamiskoormus 0,3 ei ole probleem, küsimus on selles, et teatud poollooduslikel kooslustel saab karjatada ainult 2 kuud. Selleks, et ülejäänud aja ka loomadel süüa oleks, peab kasutama lisaks teisi karjamaid. Looduslike rohumaade saagikus on kultuurkarjamaade saagikusega võrreldes oluliselt madalam.

61% mahe loomakasvatajatel ei ole 0,3 lü nõue täidetud.

Paljud mahetootjad kavatsesid 2009 a. lõpetada mahetootmist. Meie hinnangul osades piirkondades isegi 20-30% tootjatest. Praegu antakse toetusega negatiivne signaal. Toetus peaks kaasa aitama mahetootmise arengule, praegu aga tundub, et toetusega saadakse hoopis vastupidine efekt.

Kas oleks võimalik teha lisaarutelu antud teemal? Samuti ei ole antud määruse eelnõud sektoriga arutatud.

Mahehobused ei lähe enam sisse loomühiku arvestamisesse. Miks need on välja jäetud? MAKis on kirjas, et mahetoetuse esmane eesmärk on keskkonnakaitse. Selle tõttu ei näe ma põhjust, miks mahehobused ei lähe enam toetusearvestusse.

K.Nurm: lahendus on olemas MAKis, meil ei ole midagi selle vastu, kui see 0,3 nõue kehtiks viljakamate muldade piirkondadele (Järvamaa või Jõgevamaal). Tundlikel rannikualadel ja Lõuna-Eestis peaks selle 0,3 eelkõige üle vaatama. Seda teemat tuleks täiendavalt sügavuti arutada.

T.Kevvai: diskussioon läheb edasi, teeme ettepaneku mahepõllumajanduse nõuandval komisjonil kokku tulla. Analüüsisime majanduslikult olukorda, kui suur see toetus peaks

olema. Eraldi peaks arutama, kuidas toetada äärealasid. Meie arvates on ca 100 000 ha selliseid rohumaid, kus ÜPT ca 700 krooni toetuse abil hoitakse maad heas korras, seal ei kasutata ka väetisi. Kui nüüd neile maadele maksta lisaks mahetoetust, siis mis on see lisandväärtus, mida mahepõllumajandus nende rohumaade osas avalikule sektorile annab? Meie arvutused ütlevad, et mahetoetused on korrelatsioonis mahetootmise intensiivsusega Eestis. Kui meil on praegu nõue 0,1 lü/ha ja kui osades riikides on rohumaade nõue 0,5, siis nende riikidega võrreldava määra saamiseks peaksime Eestis praegu makstava toetuse määra korrutama 5ga! Seega ei tohiks vaadata loomühikute nõuet niisama, vaid tuleks arvestada ka tootmise intensiivsuse jmt oludega. Loomühikute osas on ülemineku-aastad on 2007-2008.

M.Lahtmets: milline on meetme maht?

E.Lepmets: 80-90 miljonit krooni aastas.

Arutelu jätkub:

T.Kevvai: 0,3 ei ole otseselt loomühiku nõue, et mahepõllumajandust tuleb intensiivistada 0,3-ni, vaid 0,3st lähtutakse toetuse maksmisel. 0,3 on meil olnud aluseks mahetoetuse määra arvutamisel, lähtudes lisakulust või saamata jäänud tulust. Mahepõllumajandustoetuse esmane eesmärk peaks olema kompenseerida eelkõige üleminekuperioodil olijaid, kes ei saa veel turult mahetoodete eest kõrgemat hinda. Praegu toetame sama toetusmääraga nii üleminekul olijaid kui üleminekuaja läbinuid. Siin on mõttekoht, äkki see tekitab tootjates arvamust nagu ei peakski turult edaspidi mahetooteid müües seda täiendavat sissetulekut saama. Palju on veel ära teha mahepõllumajanduse tootmise ja turustamise osas.

E.Ello: meetme üheks eesmärgiks on suurendada mahepõllumajandustoodete konkurentsivõimet, kuidas?

T.Kevvai: selle meetme lähenemine konkurentsivõimele on tootmise kõrgema omahinna kompenseerimine.

A.Varblane: vaataks järgmiseks istungiks läbi olukorra, kus asuvad mahetootjad ning arvestaks piirkondlikku erisust.

T.Kevvai: kindlasti vaatame, neile aladele on eraldi ebasoodsate piirkondade toetus, oleme rakendanud poolloodusliku koosluse meetet. Teeme väikse analüüsi toetuste maksmise kohta näiteks ühe saare kohta ja võrdleme tavaolukorraga.

M.Lahtmets: Tunnustame Põllumajandusministeeriumi senist tööd meetme määruse eelnõuga. Samas ei ole Põllumajandusministeeriumil praeguse seisuga kõiki vajalikke taustaandmeid ja huvigruppidega kohtumine on alles tulemas. Samas võib MAKi tehnilist abi kasutada uuringuteks. Võib-olla oleks konstruktiivsem oodata ära arutelud ja teha/tellida vajadusel täiendavad uuringud. Ja siis läheks edasi.

T.Kevvai: oleme kasutanud tehnilist abi kōa enne sellel samal eesmärgil. Diskussioon käib 0,3 ümber, mida me oleme arutanud ka MAKi koostamise käigus. Me süvendame analüüsi ning tuleme selle juurde tagasi, kuigi seirekomisjoni ülesanne on hinnata hindamiskriteeriume.

Taotluste vastuvõtt algab mais, seega väga pikkadeks diskussioonideks ei ole aega. MAKi muutmise ei saa toimuda enne maid. Euroopa Komisjoni nõue on 0,5 ning seega ei toeta sellist vähendamist.

Kutsuks erinevaid keskkonnaorganisatsioone mõtlema majandusliku põhjendatuse üle ja ehk nõustute meiega, et eelmises MAKis kehtestatud nõuded olid kohati liiga leebed ja ressurs, mis sinna panime ei täida 100% seatud eesmärki.

K.Peterson: mulle tundub, et tahetakse muuta mahetootmise meetme indikaatoreid – eeldatakse, et meetme rakendamise tulemusena on suurenenud taotlejate arv, koolitatud mahetootjate arv ja alade kogupindala - 3 kriteeriumit. Täna tuuakse sisse toodang, saamata jäänud tulu kompenseerimine, seda ei tule kuskilt välja. See toetus on selgelt keskkonnameede, kus peab säilima bioloogiline mitmekesisus, veekvaliteet, mulla viljakus. Meie argument on, et 0,3 nõudega saartel ja Lääne-Eestis minnakse vastuollu nende eesmärkidega.

T.Kevvai: protokollime, loomulikult tekitab iga toetusekriteeriumi karmistamine vastuseisu, aga jätkaks ekspertarvamuse andmise mahepõllumajanduse nõuandvale komisjonile.

K.Nurm: kutsume kokku erinevate osapoolte vahelise koosoleku, kes töötab välja ettepanekud ministriile erisuste kehtestamiseks, mille kohta tal see õigus on. Kui see komisjon töötab välja põhjendatud seisukohad, esitab põllumajandusministriile. See komisjon annab volitused ministriile kehtestada nõuded. Kas seirekomisjon toetab seda?

T.Kevvai: saan teha ettepaneku kutsuda kokku komisjon. Analüüsitakse täpselt läbi majanduslik mõju.

S.Kissmeyer-Nielsen: kui me läheme lü osas veel allapoole, siis tekib küsimus, millised on need heade põllumajandus- ja keskkonnaningimustega võrreldes täiendavad nõuded, mille eest mahetoetust makstakse.

M.Mikk: ka poollooduslike koosluste hooldamise toetuse saamiseks on kehtestatud min loomkoormuse nõue. Kui mul 100 ha mahemaad ja 10 ha poolloodusliku maad, kuidas arvutatakse loomkoormust?

T.Kevvai: täna me ei arvesta mahetoetuse saamisel poolloodusliku maaga. Arvestatakse maad, mis on mahemaa.

E.Lepmets: see on diskussiooni teema, seda ei ole praegu lukku pandud.

M.Mikk: see on mahetootjatele suhteliselt oluline.

T.Kevvai: kokkuvõtteks, peame lähtuma MAKist, mis on heaks kiidetud valituse poolt aasta tagasi ning seal on 0,3 sees. Järgmisel istungil anname ülevaate toetusemäära arvutamisest.

Toetus ei ole kohustus, vaid vabatahtlik ja toetuse määr peab tuginema vaid majanduslikule põhjendatusele. Mahepõllumajanduse toetuse eesmärgiks on kompenseerida vahe saamata jäänud tulust/lisakuludest, mis tekib tavapõllumajandusega võrreldes.

M.Lahmets: tuleme tagasi üldisemale tasemele. Siin on kõlanud mitu korda vihjeid, et on saadud toetust, mis on liikunud kohtadesse, kuhu nad ei peaks minema. Samal ajal on PRIA seni antud toetuste kohta kaardiandmeid kõrvutades võimalik teha kokkuvõtteid, millistel aladel palju on 1 ha kohta makstud erinevaid toetusi ja vajadusel selgitada, kas see on olnud põhjendatud. Tore, kui niisugune lähenemine aitaks kahtlused toetuste ebaotstarbeka kasutamise kohta ümber lükata. Selliseid vahehindamisi tehakse riigieelarveliste vahendite (sh struktuurivahendite) kasutamise kohta, tõenäoliselt ka EL maaelu arendamise vahendite kohta.

T.Kevvai: ühele maale ongi õigus saada erinevaid toetusi (ühtset pindalatoetust, ebasoodsamate piirkondade toetust, mahetoetust). Kindlasti toimub ka hindamine, nii vahe- kui ka lõpphindamine.

Eelmisel perioodil oli meil vaja kehtestada loomkoormus suhteliselt madala määraga. Täna me näeme, et suhteliselt suur osa mahetootjatest on end orienteerinud sellele

madalale loomkoormusele. Selles leiti võimalust taotleda mahepõllumajandustoetust suuremale pinnale.

M.Mikk: on jäänud vale mulje, et mahetootjad tahavad ainult mahetoetust ja keegi midagi toota ei taha. Praegune maherohumaade toetus on aidanud kaasa maheloomakasvatuse arengule. Maheloomakasvatus areneb kiiresti. 2007. a näiteks kasvas mahelammaste hulk ühe aastaga veerandi võrra (mahelambad moodustavad kõigist lammastest kolmandiku). Sama tempoga kasvab ka mahelihaveiste osa.

T.Kevvai: on tõesti väga palju positiivseid mahetootjaid, kes pole jõudnud praegu turustamiseni, vaid laiendavad praegu karja. Seetõttu leiame, et lü nõude tugevdamine pole ka probleem. Sellist 0,3 lü tootmist ei saa me kindlasti nimetada intensiivseks. Keegi ei jää toetusest ilma, vaid kui 0,3 nõue pole täidetud, siis toetus ha kohta mõnevõrra väheneb.

M.Mikk: mahetootjad on arvutanud, et nende toetus praegusega võrreldes väheneb. Seda ka seetõttu, et rohumaade ringi nüüd laiendati. Eelmisel perioodil loomühikute nõuet lühiajaliste rohumaade kohta polnud.

T.Kevvai: mahepõllumajandustoetuse kriteeriumid tulevad MAKist. Konsulteerime, kas on vaja toetuse andmise tingimusi muuta. Tegemist on meetmega, mis eelmine periood rakendus väga edukalt.

Varem toetust saanud 0,3 lü nõue ei mõjuta. See nõue kehtestatakse vaid uutele taotlejatele (ka neile jätkajatele, kes võtavad sel perioodil uue kohustuse). Tundub, et loomühikute küsimuses on arusaamatus tingitud eelkõige sellest, et pole täpselt teada, kuidas kujuneb toetuse määr. Seda ei otsustata kokkuleppeliselt, vaid selle aluseks on ikkagi majanduslikud arvestused.

Täpsustamist vajab 15% sertifitseeritud seemne nõue, sh kas see võiks väiksematele tootjatele probleemseks osutada.

M.Mikk: tehnilist abi võiks kasutada mahepõllumajanduse uuringuteks.

Loomulikult pole võimalik muuta MAKi enne maikuud, kuid MAK annab võimaluse kehtestada olenevalt piirkonnast erinevad piirmäärasid.

J.Rute: komisjoni arvates saab seda teha vaid juhul, kui loomkoormust suurendatakse.

Ahvenamaa on Eestiga võrreldava suurusega ja seal on kõrgem lü nõue. Eestile tuldi vastu ja alandati %.

T.Kevvai: kuna meil on eraldi mahepõllumajanduse komisjon, siis võiks seal edasi arutada.

M.Mikk: määruse eelnõud võiks arutada Mahepõllumajanduse Koostöökoguga.

T.Kevvai: kindlasti teeme seda.

Otsustati: 15% sertifitseeritud seemnega külvamise nõude küsimus on lahendamisel. Sellel aastal võtame vastu toetusi nendel tingimustel, mis on kirjas MAKis. Teeme ettepaneku mahepõllumajanduse komisjonil kokku tulla.

6. MAK 2007-2013 meede - tootjarühmade loomine

Ettekande tegi Ülle Puusta

Tegemist on uue meetmega, mille eesmärgiks on aidata kaasa põllumajanduse tootjarühmade loomisele ja haldustegevuse hõlbustamisele, et kohaldada tootjate tootmist ning toodangut vastavalt turunõudlusele. Meede kuulub MAKi I telge. Tänapäevase ettekande